

Devlet Limanları İşletme Umum Müdürlüğü teşkilâtının lâğviyle vazifelerinin Devlet Denizyolları İşletme Umum Müdürlüğüne devri hakkında kanun lâyihası ve Münakalât ve Bütçe Encümenleri mazbataları (1/150)

T. C.

Başvekâlet

Münakalât Umum Müdürlüğü

Kararlar Müdürlüğü

Sayı : 6/3409

11 . X . 1943

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Devlet Limanları İşletme Umum Müdürlüğü teşkilâtının lâğviyle vazifelerinin Devlet Denizyolları İşletme Umum Müdürlüğüne devri hakkında Münakalât Vekillîğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 11 . IX . 1943 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesiyile birlikte sunulduğunu arz ederim.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

Devlet Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün ilgası hakkındaki kanunun mucip sebepler lâyihası

Evvelece Denizyolları ve Liman İşletmeleri (3295) sayılı kanunun hükümleriyle İktisat Vekâletine bağlı Denizbank Umum Müdürlüğü emrinde ve her ikisi bir elden idare edilirken Münakalât Vekâletinin teşekkülü üzerine bu hizmetler İktisat Vekâletinden alınarak (3613) numaralı Münakalât Vekâleti Teşkilât Kanunu ve Devlet Denizyolları ve Devlet Limanları Teşkilât ve vazifelerini gösteren (3633) numaralı kanun hükümlerine göre Devlet Denizyolları İşletme Umum Müdürlüğü ve Devlet Limanları İşletme Umum Müdürlüğü unvanlarıyla ikiye ayrılmışsa da adı geçen (3633) sayılı Teşkilât kanununun 5 nci maddesiyle Münakalât Vekâletine verilmiş olan salâhiyete istinaden bu hizmetlerden pek çoğu işletmeden mütevellit amelî zaruretlere binaen denizyollarına verildiği gibi son zamanlardaki fevkalâde haller dolayısıyla vuku bulmakta olan askeri ve diğer nakliyat ile ehemmiyet kesbeden bazı limanlar ve bunlara ait iskelelerde gerek hususi kanunlarla ve gerekse Millî Korunma kanununun 6 nci maddesiyle Hükümete verilen salâhiyete istinaden İcra Vekilleri Heyeti kararıyle Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğüne devredilmiştir.

Bazı belediyelerin bütçe mülâhazalarıyle mütemadi taleplerine göre de esasen iktisadi ehemmiyetleri ikinci derecede olan ve evvelece Denizbanka devredilen (52) iskeleden (23) iskele de varidatları tamir masraflarını karşılamadığından bu iskelelerin evvelece ait oldukları hususi muhasebe ve belediyelere iade edilmesi kararlaştırılmıştır.

Diğer geri kalan ve vapur uğrağı olan iskelelerin de Denizyolları tarafından esaslı bir surette teşkilâtlandırılarak işletilmesi için çalışılmaktadır.

(3633) sayılı Devlet Denizyolları ve Devlet Limanları Teşkilât Kanununun 4 nci maddesiyle gösterilen Devlet Limanları İşletme Umum Müdürlüğüne ait hizmetlerden İstanbul, Trabzon, İzmir gibi deniz ticaretinde en ehemmiyetli yer tutan limanlarımızda şahsiyeti hükmiyeyi haiz ve inhisar şeklinde idare edilen işletmeler bulunduğu gibi son günlerde yine tatbikatta işletmeden çıkan zor-

luklar yüzünden bu idarelerle beraber daha pek çok hizmetlerde (3633) sayılı kanunun 5 nci maddesinin verdiği salâhiyete istinaden Devlet Denizyolları İşletme Umum Müdürlüğüne verilmiştir.

Geri kalan ve ehemmiyetleri İstanbul, İzmir ve Trabzon'dan sonra gelen Mersin ve İskenderun gibi halihazırda ehemmiyet kazanan Akdeniz liman ve iskelelerimizin (4301) ve (4303) numaralı kanunlarla Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü tarafından inhisar şeklinde işletilmesi kabul edildiği gibi bundan evvel teklif edilen bir kanunla Samsun, İzmit, Bandırma, Mudanya, Erdek, Akçay, ilâh... limanlarında Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü tarafından idaresi teklif edilmiş ve adı geçen limanlara ait iskelelerden Bandırma, Mudanya, Erdek, İzmit, Akçay iskeleleri daha şimdiden Devlet Limanları İşletme Umum Müdürlüğünden alınarak Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğüne devri için Vekiller Heyetinden karar istihsal edilmiştir.

Devlet Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün diğer ehemmiyetli vazifelerinden Türkiye sahillerinde fenerler, radyofarlar, deniz işaretleri, sahillerde cankurtarma istasyonları tesis ve işletilmesi hizmetleri de evvelce müstakil bir idare halinde yapılmakta idiler.

Bu hizmetlerin beynelmünel şümül ve ehemmiyeti ve bilhassa Devletler arası anlaşma hükümleriyle mukayyet bulunması itibarıyla bu servislerde teknik esaslar dairesinde teşkilât yapılması ve Denizyollarıyla ahenkli bir şekilde çalışabilmesi için Denizyolları İşletme Umum Müdürlüğüne devri hususu daha muvafık görülmüştür.

Devlet Limanları İşletme Umum Müdürlüğüne kalan Palamar şamandırası, limanlarda depolar tesisi ve saire gibi hizmetler de denizyollarıyla alakalı olduğundan ve bu idarede hükmi şahsiyeti haiz Denizyolları tarafından ifa edileceğinden Devlet Limanları İşletme Umum Müdürlüğü emrinde yapılacak bir hizmet kalmamaktadır.

Deniz mevzuu üzerinde ayrı ayrı iki umum müdürlük halinde çalışan ve Denizyolları ve Liman İşletmeleri teşkilâtına verilmiş bulunan hizmetlerin, iki idare tarafından tedvirine lüzum olmayacak kadar birbirine tedahül ettikleri, dört senedenberi elde edilen tecrübe neticesinden anlaşılmiş, ezcümle Devlet Denizyollarının uğrağı olan iskelelerin hasılatı ve ekseri mahallerde fener rüsumu Devlet Limanları İşletmesi namına Devlet Denizyolları acenteleri tarafından tahsil edilmekte ve esasen fener ve cankurtarma işleri de iskeleler gibi munhasıran vapur seyrisferinin emniyeti bakımından işletilmekte bulunmasına göre bu hizmetlerin, memleketin en büyük amattörü vaziyetinde bulunan Devlet Denizyollarına gördürülmesi için icaplarına daha uygun görülmektedir.

Aynı zamanda bu fiili vaziyet dolayısıyla yukarıda arzedildiği üzere Devlet Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün Teşkilât Kanunuyla deruhte ettiği hizmetlerle işletmesi kendine mevdu iskeleler bu suretle inkısam ederek kısmen Devlet Demiryolları ve Limanları ve Devlet Denizyolları İşletme Umum Müdürlüklerine ve kısmen de mahalli idarelere verilmiş bulunmasına göre Devlet Limanları İşletme Umum Müdürlüğününbu günkü teşkilâtle müstakil bir idare halinde bırakılmasına lüzum kalmamış bulunmaktadır.

Filhakika deniz nakliyatı bakımından esas hizmetler Devlet Denizyolları İşletme Umum Müdürlüğünün uhdesinde temerküz ettiğine nazaran bu nakliyatın geni ile sahil arasındaki tahmil ve tahliye işleri gibi fer'i hizmetlerinin Devlet Limanları İşletmesi tarafından ayrı bir teşkilât halinde yapılması bütçeye de büyük bir külfet tahmil etmektedir.

Bidayeti teşekkülünde hizmetlerin taksiminde olduğu gibi tatbikatta dahi bu güne kadar Denizyolları İşletme Umum Müdürlüğü ile vazife tedahülü ihtilâfları vuku bulduğu ve bundan dolayı Devlet Limanları İşletme Umum Müdürlüğüne ait hizmetlerin mühim bir kısmı Devlet Denizyolları İşletme Umum Müdürlüğüne yüklendiği ve buna Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün yukarıda arz ve izah edildiği şekilde iştirak ettiği nazarı itibara almırsa deniz ticareti ve nakliyatının mütemmimi olan Devlet Limanları İşletme Umum Müdürlüğü teşkilâtının kaldırılması ve ilişik kanun projesinde yazılı olduğu veçhile Denizyolları İşletme Umum Müdürlüğüne bütün hukuk ve vecaibiyle devri, bu hizmetlerin daha rasyonel bir şekilde ifası hem de